

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DYREKTOR

DEPARTAMENTU ŚRODOWISKA, ROLNICTWA
I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Tadeusz Bachleda-Curuś

Warszawa, dnia 18 lutego 2009 r.

KSR-41016-4/08

P/08/116

Pani
Hanna Gronkiewicz-Waltz
Prezydent
Miasta Stołecznego Warszawy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego przeprowadziła w Urzędzie m.st. Warszawy, zwanym dalej „Urzędem”, kontrolę realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Kontrolą został objęty okres: 2006–I półrocze 2008 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Prezydent niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z nieprawidłowościami realizację zadań podejmowanych w Urzędzie m.st. Warszawy w zakresie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Koordinacją i monitoringiem realizacji oraz nadzorem przebiegu prac Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zwanego dalej „KPOŚK” lub „Programem”, zajmowało się Biuro Infrastruktury Urzędu.

W gminie Warszawa zaplanowano następujące zadania inwestycyjne związane z realizacją KPOŚK:

- 1) wyposażenie m.st. Warszawy w oczyszczalnię ścieków, dostosowaną do wymogów Unii Europejskiej (UE), w tym zwiększenie średniej przepustowości oczyszczalni ścieków „Czajka” z 240 tys. m³/dobę do 520 tys. m³/dobę w terminie do 2010 r.;

- 2) budowę oczyszczalni ścieków „Południe” o przepustowości 112 tys. m³/dobę z terminem realizacji do 2005 r., zmienionym w A-KPOŚK¹ na 2006 r.;
- 3) budowę sieci kanalizacyjnej o długości 180 km, zmienionej w A-KPOŚK na 187,2 km oraz modernizację sieci kanalizacyjnej o długości 141 km, w terminie do 2015 r.

Powyższe zadania realizowane były przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie S.A. (MPWiK), której jedynym akcjonariuszem jest m.st. Warszawa.

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do:

- zakończonej w maju 2006 r. realizacji oczyszczalni ścieków „Południe”;
- budowy sieci kanalizacyjnej, która według stanu na dzień 30 czerwca 2008 r. została wykonana w 68,5% (123,3 km);
- przebiegu modernizacji istniejącej sieci kanalizacyjnej o długości 141,0 km, która według stanu na dzień 30 czerwca 2008 r. została zrealizowana w 22,3% (31,5 km).

W wyniku kontroli stwierdzono, że KPOŚK w m.st. Warszawa realizowany był z opóźnieniami w stosunku do przyjętych w nim terminów. I tak:

- 1) Do czasu zakończenia kontroli nie nastąpiło rozpoczęcie rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków „Czajka”, zaplanowane początkowo na 2004 r., zmienione na luty 2008 r., a następnie przesunięte na dzień 31 sierpnia 2008 r.

W trakcie kontroli ustalono, że proces inwestycyjny był w fazie prac projektowych i przygotowawczych. Decyzję ustalającą środowiskowe uwarunkowania zgody na realizację ww. przedsięwzięcia, Prezydent m.st. Warszawy wydał w dniu 14 czerwca 2007 r. MPWiK dokonało wyboru wykonawcy rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków „Czajka”, w dniu 1 sierpnia 2008 r. podpisało z nim umowę na budowę stacji termicznej utylizacji osadów ściekowych, będącą częścią tej inwestycji. Według *Harmonogramu zadania modernizacji i rozbudowy oczyszczalni ścieków „Czajka” na dzień 20 października 2008 r.*, na uzyskanie prawomocnego pozwolenia na budowę przyjęto okres 57 dni, tj. od 22 września 2008 r. do 26 listopada 2008 r.

Do dnia 30 czerwca 2008 r., z planowanych na koniec 2010 r. nakładów w wysokości 2.311.540,0 tys. zł na rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków „Czajka” wraz z układem przesyłowym ścieków z lewobrzeżnej Warszawy, wydatkowano tylko 11.119,8 tys. zł, tj. 0,5%, finansując prace przygotowawczo-organizacyjne.

- 2) Nie rozpoczęto budowy układu przesyłowego ścieków z lewobrzeżnej Warszawy do oczyszczalni ścieków „Czajka”, stanowiącego podstawowe zadanie inwestycyjne z zakresu kanalizacji, warunkujące powodzenie realizacji KPOŚK dla aglomeracji Warszawa. W *Harmonogramie realizacji KPOŚK na lata 2004-2013 w zakresie budowy i modernizacji kanalizacji dla m.st. Warszawy* termin budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków „Czajka” wraz z układem kolektorów dosyłowych określony został na lata 2004-2010. Na wniosek MPWiK, w *Harmonogramie realizacji zadań dotyczącym KPOŚK na lata 2008-2015*, dokonano zmiany terminu rozpoczęcia tej inwestycji z 2004 r. na październik 2008 r. Kolejnej zmiany terminów dokonało MPWiK w *Szczegółowym harmonogramie realizacji kolektorów do przesyłu ścieków z lewobrzeżnej Warszawy (etap*

¹ KPOŚK zaktualizowany w 2005 r.

I i etap II), ustalając termin rozpoczęcia budowy etapu I, tj. budowy kolektora o długości 5,7 km, na dzień 10 lutego 2009 r., a zakończenia do dnia 18 lutego 2011 r. oraz termin rozpoczęcia budowy etapu II, tj. budowy kolektora o długości 2,5 km wraz z syfonem i kolektorem pod rzeką Wisłą, na dzień 14 września 2009 r., a zakończenia do dnia 30 grudnia 2011 r.

W trakcie kontroli stwierdzono, że Prezydent m.st. Warszawy wydał decyzję z dnia 5 maja 2008 r. o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, tj. budowy kolektorów ściekowych oraz obiektów technologicznych stanowiących układ przesyłowy do oczyszczalni ścieków „Czajka” wraz z budową infrastruktury towarzyszącej i przebudową infrastruktury kolidującej z projektowanym układem przesyłowym (etap I) i decyzję z dnia 27 sierpnia 2008 r. o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, tj. budowy kolektorów ściekowych oraz obiektów technologicznych stanowiących układ przesyłowy do oczyszczalni ścieków „Czajka” wraz z budową towarzyszącej infrastruktury (etap II). Jednocześnie doprowadzono do ujęcia przedsięwzięcia pn. *Budowa układu przesyłowego ścieków z lewobrzeżnej Warszawy do oczyszczalni ścieków „Czajka” pod dnem Wisły* w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2007 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć Euro 2012 (Dz. U. Nr 192, poz. 1385 z późn. zm.).

W ocenie NIK, zarówno planowany w KPOŚK na 2010 r. termin zakończenia rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków „Czajka” do docelowej przepustowości 520 tys. m³/dobę, jak również termin realizacji układu przesyłowego ścieków z lewobrzeżnej Warszawy do tej oczyszczalni, są zagrożone. Ilość ścieków powstających w Warszawie poddanych oczyszczeniu wyniosła: w 2005 r. – 39,8%, w 2006 r. po oddaniu do eksploatacji oczyszczalni ścieków „Południe” – 54,6%, a w 2007 r. – 61,9%.

Z wyjaśnień uzyskanych w trakcie kontroli wynika m.in., że na opóźnienia realizacji poszczególnych zadań związanych z KPOŚK miała wpływ głównie przewlekłość postępowania administracyjnego, wynikająca ze zmienności przepisów prawnych oraz rozłożenia kompetencji w zakresie wydawania decyzji administracyjnych koniecznych dla realizacji inwestycji na różne szczeble i organy administracji państwowej.

Jak wynika z ustaleń kontroli, Prezydent m.st. Warszawy zwracała się dwukrotnie do Ministra Środowiska, tj. w dniu 18 stycznia 2007 r. i w dniu 27 marca 2008 r., z prośbą o przesunięcie terminu spełnienia wymogów KPOŚK przez Warszawę z 2010 r. na 2013 r. oraz o uzyskanie akceptacji Rady Ministrów w tej sprawie. Jednocześnie, w dniu 12 lutego 2007 r., prowadziła rozmowy z przedstawicielami UE, których celem było uzyskanie pozytywnej decyzji dla ewentualnego wniosku o przesunięcie planowanego terminu. Ponadto Zastępca Prezydenta m.st. Warszawy, w dniu 8 września 2008 r., wystąpił do Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (KZGW) o przesunięcie terminów spełnienia wymogów KPOŚK z dnia 31 grudnia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., na co do czasu zakończenia kontroli, tj. do dnia 21 listopada 2008 r., nie otrzymał odpowiedzi.

Zdaniem NIK, pomimo przedstawionych powyżej trudności, podejmowane przez Prezydenta m.st. Warszawy działania w celu terminowej realizacji zadań ujętych w KPOŚK, były niewystarczające. Koncentrowano się głównie na doprowadzeniu do zmiany zagrożonych

terminów ich wykonania, a nie na terminowym uzyskaniu oczekiwanego efektu ekologicznego.

Z wyjaśnień uzyskanych w trakcie kontroli wynika również, że niewykonanie - zgodnie z obowiązującymi przepisami - projektu „*Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie*”, realizowanego przy udziale środków Funduszu Spójności UE do 2010 r., w ramach którego prowadzona jest rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków „Czajka”, może skutkować koniecznością zwrotu około 250 mln euro, wydatkowanych na jego realizację. Niezrealizowanie ww. zadania w ustalonym terminie, tj. do końca 2010 r., może spowodować również nałożenie kar przez Komisję Europejską w związku z niewywiązaniem się przez Polskę z zapisów Traktatu, podpisanego w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r., dotyczącego przystąpienia m.in. Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864 z późn. zm.). Ponadto konsekwencją niedotrzymania terminu realizacji omawianego zadania, będzie obowiązek uiszczenia opłat podwyższonych (wraz z odsetkami) zawieszonych na okres jego realizacji, w kwocie około 1,4 mld zł oraz dalsze ich ponoszenie w wysokości około 100 mln zł rocznie do czasu zakończenia zadania. Dla mieszkańców stolicy oznaczałoby to około 7-krotny wzrost opłat za zbiorowe odprowadzanie ścieków.

Przeprowadzona przez MPWiK analiza planowanych nakładów finansowych na realizację zadań ujętych w KPOŚK wykazała, że w latach 2008-2015 wystąpią niedobory finansowe w wysokości 1.829.412,1 tys. zł, z czego do dnia 31 grudnia 2010 r. w wysokości 1.649.652,1 tys. zł przy planowanych do tego terminu nakładach w kwocie 3.464.201,6 tys. zł.

Ponadto w trakcie kontroli stwierdzono, że:

- W badanym okresie służby Urzędu, odpowiedzialne za realizację KPOŚK, nie współpracowały ze służbami gmin wchodzących w skład aglomeracji Warszawa.
- W Urzędzie nieprawidłowo prowadzono nadzór nad działalnością MPWiK w zakresie realizacji zadań ujętych w KPOŚK. I tak:
 - Dopuszczono do składania Wojewodzie Mazowieckiemu sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata: 2005, 2006 i 2007 przez MPWiK, podczas gdy zgodnie z art. 43 ust. 3c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) obowiązek ten spoczywał na Prezydencie m.st. Warszawy.
 - Powyższe sprawozdania sporządzano nierzetelnie. Zawierały one błędne dane w zakresie długości sieci sanitarnej w latach 2005, 2006 i 2007. Były także niekompletne, nie zawierały informacji w pozycjach formularzy sprawozdań dotyczących m.in.: źródeł nakładów finansowych, długości sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej i sanitarnej, liczby mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny, liczby mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego, nie obejmowały również informacji z obszaru całej aglomeracji Warszawa.
 - Biuro Kontroli Wewnętrznej i Audytu Urzędu w latach 2006-2008 (I pół.) nie przeprowadziło kontroli lub audytu wewnętrznego w zakresie KPOŚK. Nie zrealizowano też zaplanowanej w 2007 r. kontroli pn. „Postępowanie administracyjne przy realizacji inwestycji: oczyszczalnia ścieków „Czajka” oraz Trasa Mostu Północnego”. Również, do

dnia zakończenia kontroli NIK, nie przeprowadzono powtórnie zaplanowanej kontroli w ww. zakresie, przewidzianej w II kwartale 2008 r.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zwiększenie nadzoru nad realizacją zadań ustalonych w KPOŚK, w szczególności nad rozbudową i modernizacją oczyszczalni ścieków „Czajka” wraz z układem przesyłowym ścieków z lewobrzeżnej Warszawy.
2. Zintensyfikowanie działań w celu terminowego zrealizowania zadań inwestycyjnych, ujętych w KPOŚK.
3. Zapewnienie niezbędnych środków finansowych na realizację zadań, zaplanowanych w KPOŚK.
4. Podjęcie współpracy z gminami, wchodzącymi w skład aglomeracji Warszawa, w zakresie realizacji zadań związanych z KPOŚK.
5. Zapewnienie rzetelnego sporządzania rocznych informacji z realizacji KPOŚK i przedkładania ich zgodnie z przepisami art. 43 ust. 3c ustawy - Prawo wodne.
6. Rozważenie potrzeby uwzględniania danych z całej aglomeracji w ww. rocznych informacjach z realizacji KPOŚK.

Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pani Prezydent o przekazanie, w terminie jednego miesiąca od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.